

- MAJ -

Miljøretsfirma v/ Marianne Jacobi

Miljøminister Connie Hedegaard
Miljøministeriet, Departementet
Højbro Plads 4, 1200 København K

3. februar 2007

Vedrørende opstilling af 7-9 store vindmøller i Kappelområdet på Sydlolland.

J.nr. i Skov- og Naturstyrelsen – SNS-1432-00242

Som repræsentant for en række borgere, jf. vedlagte liste, skal jeg herved rette henvendelse til dig som miljøminister, efter at du, med skrivelse af 29.11.2006 til Storstrøms Amt, har besluttet at overtage amtsrådets beføjelser med henblik på vedtagelse af regionplantillæg 8 med tilhørende VVM-redegørelse til regionplan 2005-2017. Det fremgår af materialet, at der skal opføres 7-9 vindmøller over en årrække på mindst 5 år og at der herefter påregnes en test- og udviklingsperiode på op til 25 år, hvorefter møllerne vil blive stående som produktionsmøller .

Jeg skal henstille, at regionplantillægget og VVM-redegørelsen forkastes og at der i stedet arbejdes på en anden lokalisering af anlægget. Der kan peges på flere alternativer.

Alternativer

VVM-redegørelsen til forslaget til regionplantillæg 8, nævner ikke andre alternativer end 0 alternativet. Det skal bemærkes, at Regionplanen udover Kappel også udlægger Masnedø og Nøjsomheds Odde som reservationszoner til større vindmølle anlæg. VVM-redegørelsen kunne have vurderet disse reservationszoners egnethed som alternativer.

Jeg skal pege på følgende alternative muligheder:

1. Opstilling på den endelige plads til den af regeringen vedtagne havmøllepark ved Rødsand syd for Lolland. Det fremgår af materialet i sagen, at det væsentligste argument for ikke at opføre forsøgsmøller på havet, er omkostningerne der mindskes ved let adgang til et landbaseret forsøgsområde.
2. Opførelse af en kunstig ø minimum 10 km fra land til permanent afprøvning af vindmøller med henblik på udvikling af havvindmøller. (Jf. Peberholmen der er opført som fundament til Øresundsbroen).
3. Inddragelse af øen Vejrø til demonstrations- og forsøgsplads. Vejrø har den rette størrelse og ligger udenfor de internationale beskyttelsesområder.
4. Militære øvelsesområder eller nedlagte lufthavne.

Lovlighed

Det er min opfattelse at regionplantillægget og VVM-redegørelsen ikke lovligt kan vedtages af følgende grunde:

- Der er ikke er hjemmel i lovgivningen, regionplanen og regionplantillægget.
- VVM-redegørelsen opfylder ikke kvalitetskravene til en VVM-redegørelse.
- Projektet strider mod fuglebeskyttelsesdirektivet og habitatdirektivet.
- Projektet overholder ikke støjgrænserne i forhold til Østersødiget.

Som bilag til denne henvendelse vedlægges flg. 6 redegørelser med særlige indfaldsvinkler til Vindmølleprojektet i Kappelområdet:

- 1. Konflikt med regler**
- 2. Forhold til naturen**
- 3. Støjforhold**
- 4. Visuelle forhold**
- 5. Kulturhistoriske forhold**
- 6. Skyggekast**

Jeg skal henvise til disse redegørelser. De indeholder oplysninger, der fremgår af lovgivningen, regionplanen, regionplantillægget med VVM-redegørelsen og gengiver uddrag af relevante indsigelser. Desuden foretages en afsluttende vurdering.

I korthed er konklusionerne følgende:

1. Konflikt med regler

Redegørelsen, bilag 1, viser at der er alvorlige konflikter mellem gældende ret og det planlagte vindmølleprojekt. Det forekommer ikke sandsynligt at reglerne kan overholdes og det er tydeligt, at regionplantillæg 8 med tilhørende VVM-redegørelse ikke opfylder de legale krav og derfor ikke kan udgøre et lovligt plangrundlag for projektet.

2. Forhold til naturen

Projektet er formentlig i konflikt med beskyttelsen af fuglebeskyttelsesområde nr. 88. Det er opfattelsen, at placeringen af de store vindmøller i Kappelområdet er udelukket af hensyn til beskyttelse af fuglelivet, da der kan fremkalde skade på det nærliggende fuglebeskyttelsesområde, hvorfor det vil stride mod Danmarks forpligtelse til overholdelse af direktivet.

Det vurderes at VVM-redegørelsen er mangelfuld, da den ikke medtager kendte fugletræk og ikke redegør for risiko for kollision, især med bardunmasterne. Den kumulative effekt med inddragelse af andre vindmølleområder er heller ikke medtaget. Det er desuden ikke dokumenteret, at projektet ikke kan skade de højt beskyttede paddearter i digegravene, hvorved habitatdirektivet overtrædes.

3. Støjforhold

Opførelsen af de store vindmøller i Kappelområdet kan ikke ske uden overskridelse af grænseværdierne for støj på Østersødiget, som er regionalt friluftsområde og dermed støjfølsomt område. Støjbekendtgørelsen indeholder ingen dispensationshjemmel.

VVM-redegørelsen indeholder ikke oplysninger om virkningen af infralyd og lavfrekvent støj fra de store vindmøller. Der fremsættes visse påstande som er i dyb konflikt med udtalelser fra kompetente personer, jf. de citerede indsigelser.

Det hævdes i VVM-redegørelsen, at der ikke er nævneværdige støjgener, en påstand der er helt uden dokumentationsværdi. Der nævnes at rotationen kan nedsættes, hvis støjgrænserne overskrides. I praksis forekommer dette urealistisk og kan på ingen måde erstatte sikkerhed for at dette aldrig sker.

VVM-redegørelsen findes ikke at opfylde kravene til en saglig redegørelse for støjforholdene.

4. Visuelle forhold

Der kræves visualisering af projektet i medfør af vindmøllecirkulæret og retningslinje 4 under pkt. 5.8 Vindmøller. Det vurderes, at rapporten om æstetisk vurdering og visualisering ikke i tilstrækkelig grad opfylder visualiseringskravet, da de fleste visualiseringer viser ens møller, og det ikke vises hvordan de fremtidige møller kommer til at se ud. Desuden mangler angivelse af transformerstationer og visuelle konsekvenser af den langvarige byggefase på ca. 5 år og den efterfølgende testfase, der forventes at strække sig i op til 25 år og de deraf følgende gener.

Vindmøllecirkulæret § 2, stk. 1 bestemmer, at Vindmøller opstillet i grupper skal opstilles i et, i forhold til landskabet, let opfatteligt geometrisk mønster, hvilket ikke er tilfældet med det foreliggende projekt. Det vurderes derfor, at der ikke er hjemmel til at opstille vindmøllerne i to rækker og med forskelligt design.

5. Kulturhistoriske forhold

I redegørelsen, bilag 5, nævnes flg. kulturhistoriske elementer: Kappel Kirke, Stubmøllen, Peter Hansens Botaniske Have Østersødiget og fortidsminder fra stenalderen. For samtlige emner af kulturhistorisk interesse vil etableringen af Vindmølleparken være en katastrofe.

VVM-redegørelsen findes at være utilstrækkelig, da den ikke inddrager konsekvenserne af projektet for kulturarven. Visse elementer er slet ikke medtaget, det gælder Østersødiget, og Peter Hansens have. Kirken og stubmøllen er kun omtalt ganske kort i indledningen. Der mangler visualiseringer set fra flere positioner på diget mod land, fra stubmøllen og fra Peter Hansens Botaniske Have.

6. Skyggekast

VVM-redegørelsen er direkte urigtig og opfylder ikke kvalitetskravene til en VVM-redegørelse. Der er ikke redegjort for afstandene i kortmaterialet i strid med bestemmelserne i støjbekendtgørelsens § 5, st. 3, nr. 2. Det er derfor umuligt at vurdere de reelle afstande til beboelser ud fra VVM-redegørelsen.

Den reelle højde af møllerne er større end beregnet af Dong efter almindelig målemetode for vindmøller. Afstandskravet til nabobebyggelser er på denne måde reduceret med 184 meter. Derfor holder de udregnede afstande ikke.

Beregningerne af skyggekast tager udgangspunkt i uigennemskuelige afstandsberegninger og beror på forkerte oplysninger om soltimer, da der gås ud fra Dansk standard, som ikke passer med soltimerne på Sydlolland.

Konklusion

På baggrund af ovenstående, suppleret med de seks særlige redegørelser, skal jeg på vegne af de beboere jeg repræsenterer anbefale at Kappelområdet ikke inddrages til forsøgsområde for kommende havvindmølleparker.

Det skal understreges

- at der ikke ses at være hjemmel i det tilvejebragte plangrundlag
- at der tale om et meget alvorligt indgreb i naturen med uoverskuelige menneskelige og økonomiske konsekvenser for beboerne
- at natur, fugle, beskyttede arter og kulturhistoriske værdier lider skade ved realiseringen af projektet
- at det forarmede landskab vil medføre en affolkning af området, især af ressourcestærke personer til skade for såvel den erhvervsmæssige og kulturelle udvikling
- at det vil have en overordentlig negativ effekt på turismen
- at der på baggrund af faldende ejendomsværdier må påregnes et anseeligt antal sagsanlæg.

Jeg appellerer til, at de alternativer vi anbefaler, undersøges seriøst med henblik på en løsning der respekterer de særlige Sydlollandske værdier og på anden vis løser behovet for udvikling af egnede møller til opstilling i store havvindmølleparker.

Venlig hilsen

Marianne Jacobi

Bilag:

- 1. Vindmøller i Kappelområdet - konflikt med regler**
- 2. Vindmøller i Kappelområdet - natur**
- 3. Vindmøller i Kappelområdet - støjforhold**
- 4. Vindmøller i Kappelområdet - visuelle forhold**
- 5. Vindmøller i Kappelområdet - kulturhistoriske forhold**
- 6. Vindmøller i Kappelområdet -skyggekast**

1.Vindmøller i Kappelområdet – konflikt med regler

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention

Det store vindmølleanlæg nær sommerhuse og helårsboliger findes at være i strid med den europæiske menneskerettighedskonvention artikel 8 og tillægsprotokol 1 af 20. marts 1952, artikel 1, der siden 1.7.1992 har været gældende dansk lov, jf. lovbekendtgørelse 750 af 19.10.1998, § 1nr. 2.

Artikel 8 har flg. indhold:

- *Enhver har ret til respekt for sit privatliv og familieliv, sit hjem og sin korrespondance.*

Tillægsprotokollens artikel 1 har flg. indhold:

- *Enhver fysisk eller juridisk person er berettiget til uforstyrret nydelse af sin ejendom. Ingen må berøves sin ejendom undtagen i samfundets interesse og i overensstemmelse med de ved lov og folkerettens almindelige principper fastsatte betingelser.*
- *Foranstående bestemmelser skal imidlertid ikke på nogen måde gøre indgreb i statens ret til at håndhæve sådanne love, som den anser for nødvendige for at overvåge, at ejendomsretten udøves i overensstemmelse med almenhedens interesse, eller for at sikre betaling af skatter, andre afgifter og bøder.*

Jeg skal henvise til menneskerettighedsdomstolens afgørelse Hatton mod England, hvor det blev fastslået, at den engelske lovgivning ikke i tilstrækkelig grad beskyttede ejerne af en stribe ejendomme mod larmen fra den privatejede Heathrow lufthavn, hvilket var en overtrædelse af artikel 8.

Miljøbeskyttelsesloven. Bekendtgørelse om støj fra vindmøller nr. 1757 af 22.12.2006 der har hjemmel i miljøbeskyttelsesloven. § 3, stk. 1 nr. 2 bestemmer at grænseværdien i områder til støjfølsom anvendelse ikke må overstige 39 dB ved vindhastighed 8m/s og ikke 37 dB ved vindhastighed 6m/s. § 3, stk. 2 nr. 2 bestemmer, at arealer der er udlagt som rekreative områder, er omfattet af begrebet "støjfølsom arealanvendelse".

Østersødiget er i regionplan 2005-2017 pkt. 6.5.2. Regionale Friluftsområder, udlagt som regionalt friluftsområde Det fremgår af støjberegningerne, at støjen på Østersødiget vil blive 50-55 dB. Støjbekendtgørelsens grænseværdier kan derfor ikke overholdes. Det skal understreges, at bekendtgørelsen ikke indeholder en dispensationshjemmel.

Vandløbsloven

- *§ 69. Dyrkning, jordbehandling, plantning, jf. dog § 34, terrænændring, anbringelse af hegn, jf. dog § 29, og opførelse af bygværker må i landzone ikke foretages i en bræmme på 2 m langs naturlige eller i regionplanen højt målsatte vandløb og søer.*

I planområdet er der et åløb, som omfattes af beskyttelsen i vandløbslovens § 69.

Planloven. Vindmøllerne placeres inden for strandbeskyttelseslinjen og kystnærhedszonen. Der kræves dispensation fra strandbeskyttelseslinjen.

Med hensyn til kystnærhedszonen bestemmer planlovens § 5b at inddragelse af arealer i kystnærhedszonen forudsætter særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering. Hverken regionplantillægget eller VVM-redegørelsen tilvejebringer grunde for opfyldelsen af disse krav.

Det er opfattelsen, at der ikke er en funktionel begrundelse for den kystnære lokalisering, da lokalisering i stedet kan ske på havet eller evt. uden for kystnærhedszonen.

Samlebekendtgørelsen, Bek. nr. 1335 af 06/12/2006 er bl.a. udstedt i medfør af planloven og omhandler kravene til en VVM-redegørelse.

Bilag 4 til bekendtgørelsen stiller krav til indholdet i VVM-redegørelsen. Det bestemmes bl.a. at den skal indeholde:

- *Pkt. 1.2. En beskrivelse af de væsentlige karakteristika for produktionsprocesserne, f. eks. type og mængde af de anvendte materialer.*

VVM-redegørelsen ses ikke at opfylde dette krav. Der er ingen beskrivelse af produktionsprocessen, hverken i forbindelse med opstillingen eller driften, herunder de løbende ændringer og justeringer i testperioden.

- *Pkt. 3. En beskrivelse af de omgivelser, som i væsentlig grad kan blive berørt af det ønskede anlæg, beskrivelse af anlæggets betydelige virkninger på omgivelserne, herunder navnlig virkningerne på befolkning, fauna, flora, jord, vand, luft, klimatiske forhold, omfanget af transport, materielle goder, herunder den arkitektoniske og arkæologiske kulturarv, landskabet, offentlighedens adgang hertil og den indbyrdes sammenhæng mellem ovennævnte faktorer, samt en beskrivelse af de som en mulig følge af miljøpåvirkningerne afledte socioøkonomiske forhold.*

Disse krav er kun delvis opfyldt. Der er ikke redegjort tilstrækkeligt for virkningerne på befolkningen for så vidt angår de visuelle gener og støjgener, se herom **bilag 3** og **4**.

Der er ikke redegjort tilstrækkeligt for skadevirkningerne på naturen.

Især mangler beskrivelse af skadevirkning på de højt beskyttede padder, især i byggeriets anlægsfase og den kumulative effekt af flere nærliggende vindmølleområder for fuglene og fuglebeskyttelsesområdet ved Nakskov Fjord, se herom **bilag 2**.

Der er ikke redegjort tilstrækkeligt for omfanget af transport. Det anføres at der udover benyttelse af eksisterende veje, skal etableres en ny vejforbindelse og at der bliver transport med lastbiler og blokvogne med ca. 2000 kørsler. Men dette omfatter kun anlægsfasen. Der er ikke redegjort for transport i den 25 år lange testperiode.

Der er ikke redegjort tilstrækkeligt for den arkitektoniske og arkæologisk kulturarv og landskabet. Der mangler redegørelse for den bevaringsværdige landsby Kappel, Østersødiget der er beskyttet som regionalt friluftsområde, den Botaniske Have og offentlighedens adgang samt den indbyrdes sammenhæng mellem disse faktorer, se herom **bilag 4** og **5**.

Der mangler en beskrivelse af de socio-økonomiske konsekvenser af vindmølleprojektet, som vil ramme friluftsliv, erhverv og turisme hårdt, bl.a. sommerhusudlejning, erhvervsfiskeri, friluftsmæssige forhold som jagt, lystfiskeri, fuglekig, vandring, cykling, sejladss mm. og besøg i den Botaniske Have.

Vindmøllecirkulæret nr. 100 af 10.6.1999 med hjemmel i planloven

Det vurderes, at der ikke er hjemmel til at opstille de fremtidige vindmøller i to rækker og med forskelligt design, da det findes at stride mod vindmøllecirkulæret § 2, stk. 1, der bestemmer, at Vindmøller opstillet i grupper skal opstilles i et i forhold til landskabet let opfatteligt geometrisk mønster.

Projektet strider desuden mod cirkulærets § 2 stk. 2 der bestemmer, at der ved planlægning for vindmøller skal tages omfattende hensyn til den landskabelige påvirkning.

I medfør af § 3, stk. kræves der visualisering af projektet. Det vurderes, at VVM-redegørelsen med rapporten om æstetisk vurdering og visualisering ikke i tilstrækkelig grad opfylder visualiseringskravet, da de fleste visualiseringer ikke viser hvordan de fremtidige møller kommer til at se ud. Desuden mangler flere elementer, især i den langvarige byggefase og deraf følgende visuelle gener.

Regionplanen. Pkt. 5.8.Vindmøller. Retningslinje 5:

- *Denne retningslinje kan fraviges i forbindelse med udarbejdelse af regionplantillæg med VVM-redegørelse for etablering af en demonstrationsplads for vindmøller ved Kappel på Vestlolland.”*

Der er således hjemmel til at fravige kravene i retningslinje 5 i et regionplantillæg for Kappelområdet.

Pkt. 5.8. Retningslinje 10:

- *Området til demonstrations- og testvindmøller med en totalhøjde større end 80 m ved Kappel kan udvides til at rumme etape 2 i Energi 2´s saneringsprojekt. Etape 2 skal placeres så tæt på etape 1 og i samme geometriske mønster, at de to etaper opleves som et samlet vindmølleanlæg.*

Da saneringsprojektet ikke er en del af regionplanen og ikke inddraget som bilag, findes en henvisning som anført ikke at opfylde bestemthedskravet til en retningslinje. Desuden henvises i redegørelsen til at Energi 2 har igangsat arbejdet med forslag til regionplantillæg med VVM- redegørelse. Det forudsættes således at der skal skabes hjemmel til projektet i retningslinjerne til regionplantillægget.

Forslag til regionplantillæg 8

Regionplantillæg 8 indeholder imidlertid ikke i retningslinjerne 1 – 7 nogen fravigelse fra kravene i retningslinje 5, første afsnit i regionplanen og heller ikke en opfølgning på retningslinje 10 i regionplanen.

Det er derfor min opfattelse, at hverken regionplanen eller regionplantillægget indeholder hjemmel til opsætning af 9 vindmøller i forskelligt design i to rækker i Kappelområdet.

Regionplanen Pkt. 6.3. Lavbundsarealer. Retningslinje 1:

- *Ved planlægning om administration af areallovgivningen for byggeri og anlæg der berører lavbundsarealer, skal muligheden for en fremtidig naturgenopretning vurderes.*

Gottesgabe Sø er beliggende i planområdet og registreret som lavbundsareal. Det ses ikke at der er taget hensyn til dette i regionplantillæg 8 med VVM-redegørelse.

Regionplanen. Pkt. 6.5.2. Regionale Friluftsområder. Retningslinje 3:

- *Ved ændring eller placering af nye anlæg eller aktiviteter i områderne skal det sikres, at befolkningens naturbaserede rekreative interesser ikke forringes.*

Hele det område der er udlagt til opstilling af de nye vindmølle i kappelområdet er regionalt friluftsområde i med før af regionplanen. Projektet strider mod retningslinje 3, da det i meget høj grad forringer befolkningens naturbaserede rekreative interesser. Det kan nævnes, at en sommerhusejer i Vesternæs har forsøgt at sælge huset, hvilket ikke har været muligt trods en reduktion af slagsprisen på 100.000 kr. Begrundelsen er alene vindmølleprojektet.

Regionplanen. Pkt. 6.7. Regionale Naturparker.

En del af Kappelområdet ligger indenfor søgeområdet for en regional naturpark ved Nakskov Fjord. Vindmølleprojektet vil aldrig kunne indgå i en naturpark.

Pkt. 6.10 Kystnærhedszonen. Delmål:

- *Kysternes benyttelse og beskyttelse sikres gennem en helhedsorienteret planlægning af de enkelte kystområder. Amtets kystområder skal søges friholdt for bebyggelse og anlæg, der ikke er afhængig af en kystnær placering.*

Område 2, fra Albuen til Hyllekrog er angivet som kyst med primære opholdsarealer. Det udtales bl.a. herom:

- *Mulighed for koncentrerede feriecentre indenfor de eksisterende fastlagte sommerhusområder under hensyn til indpasning i kystlandskab/ natur samt sikring af større friarealer og offentlig adgang.*

Vindmølleprojektet harmonerer meget dårligt med dette. Den offentlige adgang der er sikret med den regionale cykelsti på Østersødiget belastes voldsomt af projektet. Desuden fremgår det af udtalelser på borgermøderne med Dong og Amtet, at der kan blive tale om afspærring af stien under særlige forhold.

Pkt. 6.11. Kirkeomgivelser. Retningslinje 2:

- *Inden der plantes skov, opføres bygninger, placeres tekniske anlæg mm. Inden for kirkeomgivelserne skal det vurderes, om kirkernes samspil med landskabet eller landsbymiljøet sløres eller forringes.*

Det er tale om betydelig forringelse af Kappel Kirkes omgivelser. Se herom **bilag 5**.

Pkt.6.12 Kulturmiljøet. Retningslinje 3:

- *De kulturhistoriske elementer i landskabet skal så vidt muligt bevares og i nødvendigt omfang plejes. Byggeri, anlæg, vandindvinding, vandløbsregulering, fjernelse af gamle skelmarkeringer, levende hegn samt andre forhold, der ændrer kultursporenes tilstand, skal så vidt muligt undgås eller begrænses.*

Retningslinje 4:

Inden der iværksættes større byggeri- og anlægsarbejder eller skovrejsnings- og naturgenopretningsprojekter, skal der foretages en konkret miljøvurdering.

Retningslinjerne 3 og 4 findes at være overtrådt i forbindelse med vindmølleprojektet. Se herom **bilag 5**.

Vurdering:

Som det fremgår af ovenstående gennemgang er der alvorlige konflikter mellem gældende ret og det planlagte vindmølle projekt. Det forekommer ikke sandsynligt at reglerne kan overholdes og det er tydeligt, at regionplantillæg 8 med tilhørende VVM-redegørelse ikke opfylder de legale krav og derfor ikke kan udgøre et lovligt plangrundlag for projektet.

2. Vindmøller i Kappelområdet – natur

VVM-redegørelsen til regionplantillæg 8 indeholder en delrapport om effekter på fugle og natur, udarbejdet med Hedeselskabet som rådgiver.

Regionplanen

Regionplanen udlægger i pkt. 6.7. søgeområder for Regionale Naturparker, bl.a. Nakskov Fjord med et opland, der omfatter kappelområdet. Formålet er at sikre og forbedre naturkultur og landskabsoplevelser samt mulighederne for undervisning og friluftsliv i de regionale naturparker. Der fremhæves, at amtet har investeret betydelige midler i overvågning af flora og fauna, naturgenopretning, naturpleje, naturformidling og projekter om friluftsliv i disse områder, der benævnes "større interesseområder."

Desuden har Skov- og Naturstyrelsen investeret betydelige ressourcer i Nakskov Fjord de senere år. Der kan nævnes opkøb af Enehøje, formidlingstiltag på Albuen, istandsættelse af Lodshuset, etablering af diverse friluftsfaciliteter, udarbejdelse af en fjordfolder samt etablering af en naturskøn cykelsti syd om fjorden. Sidstnævnte er indviet for kort tid siden og ligger ikke ret langt fra de påtænkte møller.

Beskyttede områder og arter

Det følger af Fuglebeskyttelsesdirektivet, at der ikke må etableres anlæg, som kan komme i konflikt med beskyttelsesinteresserne i områder der er udpeget som internationale fuglebeskyttelsesområder. Det følger af habitatdirektivet, at der ikke må etableres anlæg som kan skade beskyttede arter. Det følger af naturbeskyttelsesloven, at der ikke må etableres anlæg i områder som er omfattede af beskyttede naturtyper, jf. lovens § 3, samt at der ikke må opføres anlæg inden for strandbeskyttelseslinjen uden dispensation, og kun i særlige tilfælde anlæg i kystnærhedszonen.

Det udtales i delrapporten at vindmølleprojektet potentielt kan påvirke det stedlige fugleliv gennem:

- *Øget risiko for kollision mellem møller og trækkende fugle*
- *Forstyrrelse af rastende fugle*
- *Forstyrrelse og ødelæggelse af ynglehabitater.*

Ganske nær Kappelområdet ligger fuglebeskyttelsesområde nr. 88. I delrapporten konkluderes, at anlægget ikke kommer i konflikt med fuglebeskyttelsesdirektivet

I vindmølleområdet er der flere § 3 beskyttede naturtyper. Strandengsarealer, digegrave, vandløb og vandhuller. Delrapporten finder ikke at disse skades af projektet.

I digegravene findes flere stærkt beskyttede arter. Grønbroget tudse, strandtudse, og løvfrø. I delrapporten oplyses det at digegravene ikke skønnes at blive påvirket af projektet i et omfang der kan medføre beskadigelse eller ødelæggelse af levestederne for padderne.

Høkke Sø cirka 1 km øst for møller rummer SV-lollands største bestande af løvfrø, strandtudse og grønbroget tudse. Storstrøms Amt har brugt betydelige summer på naturgenopretning ved Høkke Sø for at redde disse bestande fra udryddelse.

Det største problem ved opsætning af store møller vil muligvis være den lange anlægsfase, idet tudserne har en tilbøjelighed til at opsøge nye vandhuller (hjulspor og gravede huller) dermed kan et betydeligt antal tudser miste livet. Man skyder en kile ind i deres vandringsrute ved at fravige én række møller med dårligere spredning til følge.

Ganske nær Mølleområdet ligger Peter Hansens unikke Botaniske Have. Haven har en af Nordeuropas største plantesamlinger og er en af de rigeste biotoper på Lolland med hensyn til fugleliv og grønne frøer og løvfrøer der findes i tusindvis i havens søer.

Den Botaniske Have er slet ikke medtaget i VVM-redegørelsen.

Indsigelser

Danmarks Naturfredningsforening har klaget over regionplanforslaget til Naturklagenævnet. Det udtales bl. a:

- *Delrapporten undlader at oplyse, at vindmølleområdet ligger på en særdeles vigtig trækrute for et stort antal gæs og rovfugle og et enormt antal småfugle.*
- *Rapporten forbigår helt den problematik der er forbundet med opstilling af 200 m høje bardunmaster i et område hvor der i vinterhalvåret findes tusindvis af rastende gæs og svaner. For disse fuglearter er der en veldokumenteret risiko for kollision med barduner.*
- *VVM-redegørelsen opfylder ikke kravene til indholdet, idet det ikke fremgår at der samtidig er udarbejdet planer for to andre vindmølleområder i den berørte del af Lolland. Der er ingen oplysninger om disse og ingen redegørelse for den kumulative effekt af de tre anlæg.*

Stig Husted-Andersen og Deirdre Husted-Andersen, Gottesgabe Gods udtaler bl.a.:

- *Det er i VVM-redegørelsen vurderet at fuglelivet ikke påvirkes i væsentlig grad. Denne vurdering er i det væsentligste baseret på en efterhånden ældre undersøgelse fra 1995, der således langt fra omhandlede møller af denne dimension.*
- *Ydermere er oplysningerne baseret på resultater af undersøgelser under opsætning og den første tids drift af vindmøller og tager således ikke højde for langtidseffekter af nogen art.*
- *Møllernes placering er ikke sammenfaldende med de § 3 beskyttede områder, herunder digegravene som levesteder for padder. Men med det estimerede omfang af tung trafik i anlægs- og nedtagningsfasen, er det svært at forestille sig hvordan det kan undgås. Tværtimod må skader påregnes når der transporteres intet mindre end 2000 lastvognlæs materialer rundt i området, heraf langt hovedparten, nemlig beton, møllematerialer, kraner, jordkørsel mm. fra den eksisterende vej på diget, direkte på tværs af disse områder ud til møllerne.*

Peter Hansen fra den botaniske have udtaler bl.a.:

- *Det kan med stor sikkerhed fastslås, at den minimumsafstand på 4 gange møllehøjden der kræves, ikke kan overholdes i forhold til den botaniske have.*
- *Den botaniske have ligger mindre end 500 meter fra nærmeste vindmølle. Jeg forbeholder mig ret til at rette krav for den værdiforringelse som møllerne måtte give anledning til. Endvidere må jeg sandsynligvis imødesee en nedgang i omsætningen fra den botaniske have, da den ikke efter opstilling af møllerne har samme naturskønne beliggenhed i et uforstyrret landskab.*

Riddertoftes Beboerforening har adskillige indsigelser mod projektet. Om naturen siges bl.a.:

- *Citat fra Storstrøms amts hjemmeside: Intet amt i Danmark har så mange frøer og tudser som Storstrøms Amt. Det giver amtet et særligt ansvar, som det dog ikke helt er lykkedes at leve op til, da der ikke har været midler til at redde alle bestandene.*
- *Der savnes en vurdering af konsekvenserne for fugle og natur ved bortfjernelsen af de eksisterende møller og fundamenter, der står meget tæt på digegravene.*
- *Møllerne vil være et overgreb på landskabet, vil være et fremmedelement i landskabet og udgøre en stor gene for landskabsoplevelsen og for naboernes / lokalområdets velfærd.*

Sandie og Klaus Nielsen udtaler bl.a.

- *Hele det Sydlollandske dige med en naturskøn cykelsti betalt af Storstrøms Amt er Lollands ubetinget vigtigste rekreative område. Tusindvis af turister og lokale besøger årligt de Sydlollandske dige for at nyde naturen og de åbne vidder, der er Lollands særkende.*
- *Hvis møllerne opføres som planlagt vil disse tusinder blive mødt med et syn der - (jf. VVM-redegørelsen) er "uskønt og uharmonisk".*

Dansk ornitologisk forening v/ Michael Thelander udtaler:

- *I delrapportens afsnit om fugletrækket beskrives fugletrækket ved Vindeholme/Næsby Strand ikke.*
- *Afhængig af vind og vejrforhold kan der på dage i efteråret fra august til november forekomme et træk i titusinder ved Vindeholme Skov, der er beliggende ca. 3 km øst for vindmølleområdet ved Kappel. En del af dette træk går langs Lollands sydkyst. Hvordan indvirkningen er på dette træk af de nuværende og kommende vindmøller fremgår ikke af rapporten. De trækkende arter er rovfugle, duer og spurvefugle.*

Sven Thorsen udtaler bl.a.

- *Delrapporten er præget af at forfatterne mangler viden om fugle og natur på Vestlolland.*
- *Sydlollands kyst er en vigtig trækrute for et stort antal gæs og rovfugle og et enormt antal småfugle – op til 30.000 fugle i timen.*
- *Det er ligeledes kritisabelt at rapporten helt forbigår den problematik (kollisionsrisiko) der er forbundet med evt. opstilling af bardunmaster i et område hvor der i vinterhalvåret er tusindvis af gæs og svaner.*

Vurdering

Det vurderes at VVM-redegørelsen er mangelfuld, da den ikke medtager kendte fugletræk og ikke redegør for risiko for kollision, især med bardunmasterne. Det er min opfattelse, at placeringen af de store vindmøller i kappelområdet er udelukket af hensyn til beskyttelse fuglelivet, idet en skade på det nærliggende fuglebeskyttelsesområde vil stride mod Danmarks forpligtelse til overholdelse af fuglebeskyttelsesdirektivet. Det er desuden ikke bevist, at projektet ikke kan skade de højt beskyttede paddearter i digegravene, hvorved der er tale om overtrædelse af habitatdirektivet.

3. Vindmøller i Kappelområdet – støjforhold

Bekendtgørelse om støj fra vindmøller

Bekendtgørelse 1518 af 14.12.2006 stiller i § 2 krav om at den der er ansvarlig for en vindmølle overholder de specifikke grænseværdier for støj, der er angivet i § 3. Bekendtgørelsen kræver i § 5, at den mølleansvarlige skal indgive en anmeldelse med dokumentation for overholdelse af støjgrænserne. Der stilles specifikke krav til dokumentationen.

Østersødiget med cykelstien er udlagt som regionalt friluftsområde jf. regionplanen pkt. 6.5.2. Det fremgår af støjbekendtgørelsen § 3 nr. 2) at ved støjfølsom anvendelse af et areal, må støjen ikke overstige 39 db ved en vindhastighed på 8 m/s og 37 db ved en vindhastighed på 6 m/s. Med udlæggelsen af dæmningen til regionalt friluftsområde skal disse støjgrænser overholdes. Det fremgår af støjdiagrammerne i VVM-redegørelsen, at støjniveauet er 50-55 db. Der er ikke hjemmel til at dispensere fra støjgrænserne.

VVM-redegørelsen

I VVM-redegørelsen til forslag til regionplantillæg 8 indeholder kap 2 en redegørelse for støjbelastningen. Redegørelsen er mangelfuld, da de krav der stilles i forbindelse med anmeldelsen i henhold til støjbekendtgørelsen, ikke er opfyldt.

§ 5 stk. 3 nr. 1) kræver en rapport over målinger af støjudsendelsen fra et eller flere eksemplarer af den anmeldte vindmølletype. Da hele projektets forudsætning er at opstille forskellige møller, der først skal udvikles i samarbejde med mølleproducenterne, opfylder redegørelsen ikke kravene om måling fra en bestemt vindmølletype.

§ 5 stk. 3, nr. 2) kræver at kortmaterialet er forsynet med bl.a. målestok og nordpil samt angivelse af afstanden til nabobebyggelser. Ingen af disse krav er opfyldt i redegørelsens kort.

I VVM-redegørelsen gives der oplysninger om støj under pkt. 2.8. Det fremgår, at der stort set ikke er undersøgelser eller erfaringer med støjgener fra vindmøller. Det foreliggende materiale er ifølge redegørelsen flg.:

- *Orientering nr. 9 1997 fra Miljøstyrelsen med grænseværdier for lavfrekvent støj, infralyd og vibrationer i eksterne miljø, men den omfatter ikke vindmøller.*
- *Rapport fra AUC fra juni 2005 med analyser af målinger på vindmøller og decentrale kraftvarmeværker.*
- *E2 forsøg med målinger af lavfrekvent støj fra ved havvindmølleparken ved Nysted, hvor det ikke er lykkedes at få brugbare resultater.*
- *Igangværende forskningsprojekt med deltagelse af DELTA, Aalborg Universitet, Miljøstyrelsen og Energistyrelsen m.fl.*

Det skal bemærkes at orientering nr. 9 1997 er generel og omfatter lavfrekvent støj og infralyd fra en hvilken som helst virksomhed, herunder vindmøller. Udtalelsen i VVM-redegørelsen om at vindmøller ikke omfattes, er derfor ukorrekt.

I orienteringen udtales:

- *Det er efterhånden accepteret, at lavfrekvent støj virker generende ved et niveau som ikke er væsentligt højere end høretærskelen, og genen øges stærkere ved tiltagende niveau end tilfældet er med støj med mere sædvanlig frekvenssammensætning. Især for støj i infralydområdet (under 20 Hz) gælder det, at støjen må betragtes som generende, blot den er hørbar.*

I orienteringen foreslås flg. grænseværdier:

- *Beboelsesrum aften/nat kl. 18-7: A vægtet lydtryksniveau (10-160Hz): 20 dB*
- *Beboelsesrum dag kl. 7 – 18: A vægtet lydtryksniveau (10-160 Hz): 25 dB*
- *Beboelsesrum hele døgnet: G vægtet infralydsniveau: 85 dB*

Generelt udtales flg. i VVM-redegørelsen:

- *Det er begrænset, hvad der er foretaget af målinger af infralyd fra vindmøller, men erfaringen er, at der ikke optræder infralyd fra vindmøller, og der er indtil nu ikke stillet krav til vindmøller om grænseværdier for infralyd og lavfrekvent støj.*
- *Der er ikke noget der tyder på at støjens frekvenssammensætning har noget at gøre med møllernes størrelse, såsom at store møller udsender en større andel af lavfrekvent støj end mindre møller.*
- *I alle tilfælde ligger niveauet af infralyd langt under den normale høretærskel, og det vurderes derfor, at infralyden ikke vil være årsag til gener.*
- *I lavfrekvensområdet er der i flere tilfælde målt støj, som ligger over den normale høretærskel og som vurderes at kunne genere særlig følsomme mennesker.*
- *I tilfælde af at støjgrænserne ikke kan overholdes, er det muligt at dæmpe støjen ved at nedsætte vingernes omdrejningshastighed.*

Indsigelser

Der er mange indsigelser overfor forslaget til regionplantillæg 8 for så vidt angår støj.

Speciallæge i psykiatri Fl. Baungaard Thomsen, henviser til en undersøgelse foretaget af institut for akustik, Aalborg Universitet: Vurdering af lavfrekvent støj og infralyd fra decentrale elproducerende anlæg. Der er målt fra vindmøller med en størrelse indtil 2,75 MW – ca. 1/20 af den planlagte kapacitet på 50 MW i Kappelparken.

Fl. Baungaard Thomsen sammenfatter følgende ud fra diverse videnskabelige undersøgelser og henvendelser til Ålborg Universitet:

- *Den lavfrekvente støj vil i nogle tilfælde være så kraftig at alle vil være stærkt generet ved at have støjen i deres bolig.*
- *Man har for øjeblikket kun lidt viden om møllestøjens indhold af lave frekvenser og dens virkninger på mennesker og dyr.*
- *Lyden beskrives som dyb og brummende eller rumlende eller pulserende og de ramte personer føler sig stærkt generet eller ligefrem plagede.*
- *Generne beskrives som forstyrrelse og irritation, hovedpine, udmattelse og søvnbesvær. Efter lang tids påvirkning beskrives symptomerne som voldsom*

træthed, smerte eller tryk på trommehinderne og i hovedet, vibrationer i kroppen, kvalme og svimmelhed.

- *Møllerne er forskellige og omdrejningstallene derfor uens. Lyde i det lavfrekvente område vil ofte forstærkes eller dæmpes i lukkede eller delvis lukkede rum på grund af resonansfænomener. Dette vil føre til vidt forskellige lydtryksniveauer forskellige steder i rummet.*
- *Større møller støjer mere end mindre møller. Flere møller opsat på et sted støjer mere end færre møller. For hver gang antallet af møller fordobles (1 – 2 – 4 – 8) stiger lydtrykket ("lydstyrken") med 3 db, hvilket er tydeligt hørbart.*
- *I Kappelsituationen betyder det en 3-dobling af antallet eller en stigning på 10 db, og det opleves som dobbelt så kraftig. MEN i det lavfrekvente støjområde (f eks området 20 – 30 Hz) vil en lydtryksforøgelse på blot 5 db opleves som en fordobling af lydstyrken.*

Henrik Møller professor i akustik ved Aalborg Universitet står for et ikke-afsluttet forskningsprojekt sammen med Delta, Risø og Elsam med målinger af infralyd og lavfrekvent støj fra store vindmøller og den oplevede genevirkning af støjen. Han udtaler:

- *Støjens frekvenser, alt andet lige, bliver lavere jo større møllen er. Men det udelukker ikke, at en stor og veldesignet mølle kan støje mindre end en lille mølle.*
- *Vi ved bare ikke ret meget om støjen fra de store møller og hvordan den generer. Det er faktisk det, vi skal undersøge i det aktuelle projekt.*
- *Man kan nemt få den tanke at den manglende viden tages til indtægt for projektet. Det er jo rent ud sagt noget bagvendt. En VVM-redegørelse skal netop redegøre for de miljømæssige virkninger inden der tages stilling til et projekt.*

Lene og Torben Lund-Hansen er naboer til Høvsøre Vindmøllepark. De oplyser:

- *Vi har siden opstillingen af møllerne været plaget af lavfrekvent støj, når vinden kommer fra sydvest og vest. Denne støj høres og føles som om der står en kæmpe stor lastbil i tomgang ude i vores gårdsplads. Vi har registreret generne ved vindstyrker fra 6-15 meter/sekund.*
- *Derudover er der selve støjen fra vingernes susen – denne høres især ved lavere vindhastigheder – men er ikke afhængig af vindretningen. Det mest generende er det hul som opstår i støjen, når vingerne passerer mølletårnet.*
- *Øvrige naboer har fortalt om støjen fra selve møllen – d.v.s. den mekaniske støj fra gearkasse og navet. Der kan være tale om direkte skærende lyde når vingerne kører og når møllen drejer. Gearkasserne kan lyde som om, der er "grus i maskineriet".*

Anne-Margrete Holm har vindmøller som naboer til sin gård på Falster. Hun udtaler:

- *Jeg mærker det som en rumlen i hovedet, der først holder op, når jeg kører væk fra huset.*
- *Når jeg sidder i min stue, der vender ud mod møllerne, må jeg have en pude for det ene øre.*
- *Jeg begyndte langsomt at få det dårligt da møllerne blev sat op – de har ødelagt vores liv.*

Per Moren, Vesternæs Grundejerforening udtaler:

- *I VVM-redegørelsen beskrives at 2-3 % af befolkningen er følsomme overfor infralyd og lavfrekvent støj. Hollandske undersøgelser fra 1998 refereret i arbejdsrapport nr. 2 2002 fra Miljøstyrelsen viser at omfanget af lydfølsomme personer kan være helt op til 15 % af populationen.*

Kåre Fog, biologisk konsulent udtaler:

- *Da padder har en hørelse omtrent som menneskers., vil den kraftige støj fra vindmøllerne muligvis forstyrre paddernes vandring til vandhullerne, især den nødvendige udveksling, hvor individer fra en bestand af lyden lokkes over og blander sig med individer i andre nabobestande.*
- *Støjen fra møllerne vil forstyrre menneskers oplevelse af paddernes forårskoncert på de steder hvor amtet har finansieret vandhulsprojekter.*

Lars Hansen Langøvej 10 nær møllerne ved Savnsø Vig har ikke fremsat indsigelse, men udtaler at:

- *Han har nætter hvor han ikke kan sove på grund af støjen. At sove med åbne vinduer er fuldstændig udelukket. Støjen er afhængig af vindretningen. Det er primært vingestøjen han mener at kunne høre, når vingen går forbi tårnet - suset og slaget. Det er som dækstøjen fra en motorvej, hver gang vingen suser forbi tårnet*

Britt Christiansen, Langøvej 8 har heller ikke fremsat indsigelse, men udtaler:

- *Der er steder i haven, hvor de ikke kan opholde sig. Nogle steder i haven er værre end andre. De har også støjen indenfor. Hun beskriver støjen som "fly der aldrig letter - Kastrup Lufthavn" og "smæld fra vingerne".*
- *De har måttet sætte akrylpladder indvendig på termoruderne for at dæmpe støjen.*
- *Fuglene i haven er forsvundet efter at møllerne er komme op.*
- *Støjen er tiltaget efter at vingerne er blevet længere.*
- *Støj fra vindmøllerne ved Vestenskov, har de kunnet høre hver gang der er gået et gear.*

Vurdering

Opførelsen af de store vindmøller i Kappelområdet kan ikke ske uden overtrædelse af bekendtgørelse om støj fra vindmøller, nr. 1757 af 22.12.2006, da støjgrænserne til Østersødiget, der er regionalt friluftsområde og dermed omfattet af bekendtgørelsens bestemmelser om støjfølsom område, ikke kan overholdes.

Det fremgår, at VVM-redegørelsen overhovedet ikke indeholder oplysninger om virkningen af infralyd og lavfrekvent støj fra de store vindmøller. Der fremsættes visse påstande som er i dyb konflikt med udtalelserne fra de citerede indsigelser.

VVM-redegørelsen findes ikke at opfylde kravene til en saglig redegørelse for støjforholdene. Redegørelsen for at der ikke er nævneværdige gener er grebet ud af luften

og helt uden dokumentationsværdi. Tilbudet om at nedsætte rotationen, hvis støjgrænserne overskrides kan på ingen måde erstatte sikkerhed for at dette aldrig sker.

4. Vindmøller i Kappelområdet - visuelle forhold

Den eksisterende vindmøllepark har 24 møller der følger kystlinjen og Østersødiget.

Gang- og cykelstien på Østersødiget, som er anlagt af Storstrøms Amt og finansieret af EU-midler, er meget anvendt og indeholder stor oplevelsesrigdom i form af havudsigten, den store indsigt over det flade landskab mod land og vådområderne på indersiden af diget med sjældne frøer og planter. Hele denne visuelle pragt går tabt, ved etablering af den planlagte vindmøllepark.

Regionplanforslaget

Forslaget til regionplantillæg 8 beskriver i pkt. 4.1. de landskabelige visuelle skadevirkninger. Det udtales bl.a.:

- *Det nuværende harmoniske anlæg vil være ødelagt allerede i etape 1.*
- *Vindmøllernes forskellige design gør den samlede park uskøn indenfor de nærmeste tre km, især når møllerne bliver betragtet i profil.*
- *Vindmøllernes størrelse medfører, at de bør ansues som et kraftværk i stedet for den traditionelle opfattelse af vindmøller.*
- *Vindmøllerne er i kraft af deres størrelse dominerende i alle åbne områder i nærzonen.*
- *Deres størrelse er ude af skala med landskabets øvrige elementer i de indre dele af nærzonen.*
- *Når vindmøllerne ses over eller mellem bevoksning, vil de være store og mere påtrængende end de eksisterende.*
- *Udsigten fra diget mod kirken vil være totalt domineret af vindmøllerne.*
- *De nye møller vil stå på en kortere strækning langs diget end de eksisterende. De vil generelt opleves dominerende og uskønne fra diget, når man bevæger sig hen mod møllerne.*
- *Den krævede lysafmærkning med to master med hver to højintensive hvide lys vil give de største gener i nærzonen.*
- *Lysen vil blive set overalt i de mørke timer, og især blinkene vil være iøjefaldende.*
- *Fra Østersødiget virker gruppen uharmonisk.*
- *I fjernzonen vil man kunne se vindmøllerne ved Kappel fra Østersødiget helt frem til Rødby på særligt klare dage. Opstillingen vil stadig virke rodet fra denne vinkel.*

VVM-redegørelsen

VVM-redegørelsen er suppleret med en delrapport om æstetisk vurdering og visualisering. Som det fremgår af oversigtskortet side 7 i rapporten er vindmøllerne potentielt synlige i et vidstrakt område. Vindmøllerne er dominerende i flere byområder (Sjunkeby, Vesternæs by, Langø, Vestenskov) og flere sommerhusområder (Vesternæs, Ydø, Næsby Strand).

Den æstetiske vurdering og visualisering lider af flere mangler. Det vides ikke hvordan de enkelte møller kommer til at se ud, da de endnu ikke er udviklede. Det er derfor ikke sikkert at det visuelle udtryk kommer til at svare til visualiseringerne i VVM-redegørelsen. Desuden er det svært at få øje på virkningen af de møllernes forskellige design for visualiseringerne i fjernzonen. Her fremtræder de næsten ens (fotoerne 19, 20 og 21 og side 67). Desuden mangler indsætning af en transformerstation i visualiseringerne.

Desuden mangler Bogø-møllerne (jf. det netop vedtagne regionplantillæg 11) at blive visualiseret sammen med Kappelmøllerne.

Der savnes visualisering fra Albuen, der rummer et kulturmiljø af national interesse og årligt besøges af 4-5000 mennesker.

Der savnes visualisering set fra Nakskov Fjord, der i regionplanen er udpeget til søgeområde for en regional naturpark.

Det er planen at opføre møllerne to-tre ad gangen ca. hvert andet år. Byggeperioden anslås til ca. 5 år. Det vides ikke hvornår byggeperioden starter. Af det ikke tekniske resume fremgår på side 20 under 1. etape "Da etappen maksimalt varer fire år, er generne tidsmæssigt begrænsede". Hvis 1. etape kan tage op til fire år bliver anlægsperioden dog væsentlig længere end 5 år.

I byggefasen vil der være løbende anlægsarbejder med dertil hørende byggepladskontor, mandskabsrum, evt. skure til andre formål, oplagring af materialer, skrotningmateriale fra nedtagne møller, til- og frakørsel med lastbiler og personbiler med parkering på området mv. Dette byggekaos er ikke medtaget i visualiseringerne.

Derefter forventes en testperiode op til 25 år (ifølge Per Hjelmsted Pedersen, E2), hvorefter møllerne skal blive stående til kommercielt brug. Der vil derfor fortsat være kørsel og arbejde med ændringer og udskiftninger af møllerne over en meget lang tidsperiode, med deraf følgende visuelle gener og støjgener.

Alligevel giver visualiseringerne et overblik over hvordan et smukt harmonisk forløb i et fladt opdæmmede kystlandskab erstattes af et disharmonisk, rodet, uskønt billede af et anlæg helt ude af stil med de landskabelige værdier på egnen.

I konklusionen i rapporten udtales bl. a.:

- *De nye vindmøller ved Kappel vil i etape 1 primært være visuelt generende fra sommerhusene og kysten nord for møllerne. Det totale billede af vindmølleparken vil være uharmonisk, idet halvdelen af de gamle møller vil blive stående.*
- *Realiseringen af hele vindmølleparken vil give store visuelle gener inden for de nærmeste to-tre km. De store gener vil især opstå ved Østersødiget, da de to rækker fremtræder meget uharmoniske herfra, og møllernes forskellige design vil være meget iøjefaldende.*
- *I Vesternæs og Kappel vil møllerne være påtrængende og dominerende.*
- *Oplevelsen af stubmøllen og kirken i Kappel vil blive forstyrret fra nord og nordøst.*
- *Lysafmærkningerne af vindmøllerne på to master vil gøre vindmølleparken synlig i de mørke timer og kan give gener, specielt i de områder af nærzonen hvor man normalt oplever et helt mørkt landskab.*

Indsigelser

Der er mange indsigelser der omhandler den visuelle skadevirkning. Her et par udpluk.

Agnete Åberg og Jørgen Elsmark udtaler bl.a.:

- *Landskabsmæssigt og æstetisk vil møller af ca. 200 meters højde være skæmmende i en ganske uacceptabel grad.*

- *Det er vanskeligt at acceptere, at et lavt kystnært område med sommerhuse og turister skal skæmmes af så store vindmøller, tilmed af forskellig konstruktion og med hastige lysglimt, som vil kunne ses vidt omkring.*

Kurt Fokdal Simonsen udtaler bl.a.:

- *De nye møller er ikke ens og vil derfor alene ved deres uensartethed skæmme landskabet betydeligt. Generne i forbindelse med lysafmærkningen er ligeledes uacceptable, vi ønsker alle en stjernehimmel uden forstyrrende blink.*
- *Disse store møller vil dominere landskabet og medføre stor forringelse af herlighedsværdien af området.*

Vurdering

Der kræves visualisering af projektet i medfør af vindmøllecirkulæret nr. 100 af 10.06.1999 § 3, stk. 4, jf. vejledning om planlægning for og landzonetilladelse til opstilling af vindmøller pkt. 3.4. samt regionplan 2005-2017, retningslinje 4 under pkt. 5.8 Vindmøller.

Det vurderes, at VVM-redegørelsen med rapporten om æstetisk vurdering og visualisering ikke i tilstrækkelig grad opfylder visualiseringskravet, da de fleste visualiseringer ikke viser hvordan de fremtidige møller kommer til at se ud. Desuden mangler flere elementer, især i den langvarige byggefase og deraf følgende visuelle gener.

Vindmøllecirkulæret § 2, stk. 1 bestemmer, at Vindmøller opstillet i grupper skal opstilles i et i forhold til landskabet let opfatteligt geometrisk mønster

Vindmøllecirkulærets § 2 stk. 2 bestemmer, at der ved planlægning for vindmøller skal tages omfattende hensyn til den landskabelige påvirkning.

Det vurderes, at der ikke er hjemmel til at opstille vindmøllerne i to rækker og med forskelligt design, da der ikke er tale om et let opfatteligt geometrisk mønster. Det strider desuden mod cirkulæret da projektet ikke tager omfattende hensyn til den landskabelige påvirkning.

Det er således min opfattelse, at hverken vindmøllecirkulæret, regionplanen eller regionplantillægget indeholder hjemmel til opsætning af 9 vindmøller i forskelligt design i to rækker i Kappelområdet.

5. Vindmøller i Kappelområdet – kulturhistoriske forhold

Ganske nær det udpegede område til opsætning af 7-9 store vindmøller er der flere elementer af kulturhistorisk værdi. Det drejer sig om:

1. Peter Hansens Botaniske Have
2. Kappel landsby
3. Kappel Stubmølle
4. Kappel Kirke
5. Fortidsminder fra stenalderen
6. Østersødiget

Peter Hansens Botaniske Have

Haven på 30.000 kvm er anlagt for 26 år siden af Peter Hansen og er til stadighed udvidet med flere planter og sjældne arter. En tur i haven er en fantastisk oplevelse og den er et yndet rekreativt område for de lokale beboere. Haven besøges årligt af ca. 10.000 turister.

Haven er kendt og elsket af botanikere fra hele Europa og betegnes af danske og udenlandske have- plantekredse som noget helt unikt for Danmark. Haven har en af Nordeuropas største plantesamlinger, og er en af de rigeste biotoper på Lolland med hensyn til fugleliv og grønne frøer og løvfrøer, der findes i tusindvis i havens søer, som er medfinansieret af Storstrøms Amt med henblik på bevarelse af løvfrøerne i området.

Haven indeholder bl. a. over tusinde forskellige rhododendronhybrider- og arter samt over 700 forskellige hosta, ca. 500 forskellige hemerocallis og omkring 400 forskellige pæoner og tusindvis af løgvækster.

Haven indeholder et arboret med et have af sjældne træer og buske. I den store rhododendronskov findes samlinger af magnolier, kristtorn, bambus, trillium, liljer og andre skovbundsplanter.

Haven er et stykke Lollandsk kulturhistorie, der er totalt forbigået i det samlede planmateriale der danner grundlag for beslutningen om etablering af vindmølleparken.

Så vidt det kan vurderes på grundlag af planerne overholder den nærmeste vindmølle ikke afstandskravet på 4 x møllehøjde. Det drejer sig om en af møllerne der er med i forslaget til lokalplan 50. Disse møller er visualiseret på forsiden af lokalplanforslaget sammen med en bardunmast, men det kan ikke ses hvilken af de to møller der er nærmest den Botaniske Have. Det kan heller ikke ses hvor høj den bliver, kun at totalhøjden skal være mindst 150 m og højst 165 m. Den nærmere placering af bardunmasten fremgår heller ikke af lokalplanforslaget, ligesom det ikke fremgår hvor tilkørselsareal og serviceareal skal placeres. Der er ingen visualisering heraf hverken i lokalplanen eller VVM-redegørelsen.

Under alle omstændigheder er opførelse af vindmølleparken så nær denne unikke botaniske have en katastrofe. Haven er en idyl i et stille landskab hvor lydene begrænser sig til vindens susen, fuglesang og frøernes kvækken.

Med de store vindmøller tæt ved haven mister den sin værdi. Den vil blive skæmmet af den visuelle påvirkning af møllerne og ikke mindst af støjen, der vil ødelægge den samlede naturoplevelse i haven.

Kappel Landsby

Landsbyen Kappel, der tidligere var kommuneby (Kappel Sogn), rummer et meget fint og velbevaret kulturmiljø:

Foruden kirken og stubmøllen der omtales særskilt nedenfor på grund af deres særlige kulturhistoriske værdi, er hele Kappel landsby bevaringsværdig og har mange intakte karakteristika. Her findes en velholdt præstegård, et gammelt alderdomshjem med kommunekontor, et gammelt elektricitetsværk, to gamle skoler, en historisk helligkilde, et forsamlingshus, en gammel smedje. Landsbyen er idyllisk med en branddam og gamle poppelhegn mm. Alt er usædvanligt velbevaret.

Kappel Stubmølle

Den 250 år gamle stubmølle er en af de ganske få, der er tilbage i Danmark. Møllen bevares og drives af Kappel Møllelaug. Der savnes visualiseringer der viser hvordan vindmøllerne påvirker stubmøllen. Selvom om der er en vis historisk forbindelse mellem den gamle mølle og de aktuelle, vil sammenstillingen her være vold mod historien.

Kappel Kirke

Kirken er meget smuk og meget særpræget. Den er en stor fin karakter i det flade landskab og fortjener respekt.

Vejledningen til vindmøllecirkulæret bestemmer:

- *En fortsat udbygning med vindmøller på land nødvendiggør derfor, at der udover hensynet til vindressourcen, tages omfattende hensyn til både den landskabelige påvirkning og de kulturhistoriske interesser, herunder især kirker, kirkegårde og fortidsminder i det åbne land og til omboende.*

Lolland Søndre Provsti har fremsat indsigelse mod vindmølleprojektet. Det udtales bl.a.

- *Samspillet mellem kirken og de nye store demonstrationsmøller forekommer noget mere problematisk (end de 24 nuværende) på grund af vindmøllernes størrelse og opstillingen i to rækker. En opstilling i to rækker bringer møllerne tættere på kirkerne samtidig med at de bliver større. Og endvidere giver opstillingen i to rækker et mere uroligt baggrundsbillede.*

Stiftsøvrigheden, Lolland-Falsters Stift har ligeledes fremsat indsigelse, v/ Stiftamtmand Vibeke Larsen og Biskop Steen Skovsgaard, der bl.a. udtaler:

- *Efter gennemgang af regionplanforslaget og VVM-redegørelsen, finder stiftsøvrigheden anledning til at bemærke, at en placering af egentlige havvindmøller på 150 til 200 meters højde kun 1,6 km fra Kappel Kirke er kritisabel, da vindmøllerne vil overskygge kirke og kirkegård, jf. herved visualiseringsrapportens foto 8, 9 og 10. Kirkens samspil med det omliggende landskab forrykkes således fuldstændig, idet vindmøllerne bliver det altdominerende element for området. Det forekommer meget problematisk, at der derved vil ske en helt gennemgribende ændring af opfattelsen af området omkring Kappel Kirke.*

Kgl. Bygningsinspektør Gunilla M. Rønnow udtaler bl.a.:

- *Kappel Kirke er et særpræget og værdifuldt monument, såvel i sig selv, som ved sin beliggenhed i forhold til det åbne land.*
- *Det er min vurdering at der må tages hensyn til dette i en sådan grad, at der må stilles spørgsmålstejn ved placering af store vindmøller så forholdsvis tæt på Kappel.*
- *I konklusionen til delrapporten om visualisering hedder det: "I Vesternæs og Kappel vil møllerne være påtrængende og dominerende." og "oplevelsen af stubmøllen og kirken i Kappel vil blive forstyrret fra nord og nordøst".*

Kirkegårds konsulent landskabsarkitekt Charlotte Skibsted tilslutter sig udtalelsen fra Gunilla M. Rønnow og tilføjer:

- *Jeg finder hele den landskabelige sammenhæng med terræn og Kappel Kirke i det meget flade landskab så betydningsfuld, at jeg ikke kan anbefale at vindmøllerne kommer så nær på kirken, at denne historiske bygningssilhuette nærmest udviskes af vindmøllerne.*

Fortidsminder fra stenalderen

Lolland-Falsters Stiftsmuseum v/ arkæolog Birgitte Fløe Jensen har fremsat bemærkninger og udtaler bl.a.:

- *Der foreligger en enkelt oplysning om fortidsminder fra stenalderen i vindmølleområdet. Der er mulighed for at der kan forekomme flere arkæologiske kulturlevn. Et byggeri på området kan derfor beskadige et jordfast fortidsminde, som er beskyttet af museumslovens § 27.*
- *Der er registreret mange undersøiske stenalderboplader omkring Lolland. Nogle af disse ligger indenfor de nu inddæmmede fjordområder. D. v. s. der kan forekomme kulturarvlevn i vindmølleområdet.*

Birgitte Fløe Jensen anbefaler derfor at stiftsmuseet gennemfører en forundersøgelse.

Østersødiget

Regionplanen udlægger Østersødiget regionalt friluftsområde jf. regionplanen pkt. 6.5.2. Storstrøms amt har anlagt cykel – og gangstien ovenpå diget med tilskud af EU-midler. Der er tale om et yndet regionalt udflugtsområde der anvendes af tusinder af naturelskere hver sommer, ikke mindst af turister. Diget er unikt med udsigten over havet til den ene side og det flade landskab til den anden side. Desuden har det den særlige værdi, at digegravene er levesteder for sjældne padder og at der er store fugletræk over området.

Diget har historisk og rekreativ værdi, der vil gå fuldstændig tabt, hvis projektet med nedtagning af den nuværende smukke buede vindmølleopstilling fjernes og erstattes af et diffust og rodet opstillingsmønster med kæmpestore møller og tilhørende alvorlige gener.

Vurdering

For samtlige emner af kulturhistorisk interesse vil etableringen af Vindmølleparken være en katastrofe. VVM-redegørelsen findes at være utilstrækkelig da den ikke inddrager konsekvenserne af projektet for kulturarven. Visse elementer er slet ikke medtaget, der gælder Østersødiget, og Peter Hansens have. De øvrige kulturlevn, kirken og stubmøllen er kun omtalt ganske kort i indledningen. Der mangler visualiseringer set fra flere positioner på diget mod land, fra stubmøllen og fra Peter Hansens Botaniske Have.

6. Vindmøller i Kappelområdet – skyggekast

Beregningen af skyggekast i VVM-redegørelsen viser at der er skyggekast fra møllerne over til Vesternæs Strand, forbi Kalvehavegård ned til Sjunkebyvej, i hele Knubbeløkkeområdet, Fuglsangvej og måske helt over til Næsby Strandvej. Side 18 i VVM-redegørelsen.

Afstande

Der er adskillige ejendomme inden for de 10 årlige timers skyggekast, der anbefales som maksimum og enkelte inden for en grænse på 25 timer. Ved cykelstien på Østersødiget er der op til 100 årlige skyggetimer.

Afstandene til møllerne er helt afgørende for beregningen af skyggekast, støj og den visuelle virkning. Det er en mangel ved VVM-redegørelsen, at der ikke angives afstande. Støjbekendtgørelsen kræver at kortmaterialet skal være forsynet med nordpil og målestok samt afstand til nabobebyggelser, hvilket ikke er tilfældet.

Af Regionplanen fremgår:

- *Af hensyn til trafiksikkerheden og regulariteten på overordnede og vigtige vejforbindelser skal der ved placering af vindmøller tages hensyn til, at der ikke må ske eksempelvis nedblæsning eller udslyngning af isdannelser, vingspidser og lignende, eller optræde uheldige optiske virkninger for trafikanterne, hvorfor vindmøller som minimum bør placeres 4 gange møllens totale højde fra den overordnede vej..*

Det oplyses i VVM-redegørelsen at:

- *Isen vil rystes af ved start, og falde lodret ned. Den vil ikke blive slynget ud fra møllerne og give risici for boliger og forbipasserende.*

Møllerne placeres ganske tæt på Østersødiget. Da VVM-redegørelsen ikke oplyser de faktiske afstande til elementer i nærheden af møllerne, er det uoplyst hvor tæt på diget møllerne står. Men visualiseringerne tyder på at det drejer sig om få meter..

Stien på diget kan ikke karakteriseres som overordnet og vigtig vejforbindelse. men da trafikken på stien er gående og cyklende, d. v. s. alene bløde trafikanter, er risikoen for personskade formentlig endnu større end på de overordnede vejnet i tilfælde af nedblæsning eller udslyngning af materialer. De nærboende oplyser, at der fra de eksisterende møller har været eksempler på udslyngning af isdannelser.

Det fremgår ikke af VVM-redegørelsen, hvor stor afstand der er fra de store master der skal opsættes i hver ende af vindmølleparken til bebyggelser, da der generelt ikke er oplyst afstande. Det er min opfattelse, at kravet om 4 x højden også må gælde for masterne.

Worst-case beregninger er iflg. aktindsigten ikke lavet.

Dongs medarbejder Tove Kjær Hansen skriver i en mail den 13. juli 2006 til Jørgen Nielsen (Storstrøms Amt), Dan Raahauge (Rudbjerg Kommune) samt Hans Lyhne Borg (E2):

- *Den vigtigste rettelse er nok, at der faktisk kun er beregnet "reelle" antal skyggetimer. Worst-case beregningerne blev simpelthen for uhyggelig, og vi bruger dem jo heller ikke til noget.*

Indsigelser

En gruppe naboer udtaler:

- *Der snydes med afstandskravet i vindmøllecirkulæret.*
- *Det generelle afstandskrav i vindmøllecirkulæret er minimum 4 gange møllens totalhøjde. Ved Kappel ønsker Dong Energy imidlertid at fravige det normale konstruktionsprincip på 1:1, så navhøjde og rotordiameter ikke længere følges ad. Dong ønsker at nederste vingetip må gå ned til 30 meter over jorden. Dette betyder reelt, at der kan placeres flere møller på det givne areal.*
- *Dette betyder, at den højest påtænkte mølle på 7 MW og en rotordiameter på 152 m ændres fra en højde på 228 m ved det normale konstruktionsprincip til 182 m ved den særlige model anvendt i Kappel. Støjen fra vinger, generator osv. må være uændret, da det i princippet er den samme mølle, men Dong Energy kan derved reducere afstandskravet med $4 \times (228 - 182) \text{ m} = 184 \text{ m}$. Dette vil medføre at afstanden til nabobebyggelse bliver uacceptabel kort.*
- *Hensynet til profit og maksimal udnyttelse af området vejer altså tungere end hensynet til mennesker.*

Nabogruppen mener desuden at Energi E2 (nu Dong) har misinformeret ved beregningen af skyggekast. Det udtales:

- *Vi er skeptiske over for beregningen af skyggetimer (skyggekast), hvor der regnes med en Dansk standard udregnet ud fra sol, vindretning og vindhastighed.*
- *Energi E2 peger selv på den valgte placering, da det blæser meget ved Kappel, så allerede her er vi formentlig over Dansk standard.*
- *Baseret på Danmarks 15 Star observationsposter og 2 Casella stationer vises en Dansk middel på 26038 (Dansk standard) solskinstimer i perioden 1961-90. Nærmeste Lollandske målestation er ved Abed. Her er i perioden 1961-90 målt 31351 solskinstimer.*
- *Dette giver cirka 20 % flere solskinstimer ved Abed end Dansk standard. Det er desuden velkendt, at solen skinner mere ved SV-lollands kystregioner end på Midtjylland, så reelt skinner solen ved Kappel måske 30% mere end Dansk standard. Sammenholdt med øget vind er der måske 40% mere skyggekast end Energi 2 har beskrevet.*

Nabogruppen henviser til følgende rapporter fra DMI: Technical Report 02-25: New hours of bright sunshine normals for Denmark, 1961-1990. Ellen Vaarby Laursen and Stig

Rosenørn og Technical Report 98-04: Observed Hours of Bright Sunshine in Denmark - with Climatological Standard Normals, 1961-90. Ellen Vaarby Laursen and John Cappelen."

Vurdering:

VVM-redegørelsen er direkte urigtig og opfylder ikke kvalitetskravene til en VVM-redegørelse.

Der er ikke redegjort for afstandene i kortmaterialet i redegørelsen i strid med bestemmelserne i støjbekendtgørelsens § 5, stk. 3, nr. 2. Det er derfor umuligt at vurdere de reelle afstande til beboelser ud fra materialet i VVM-redegørelsen.

Den reelle højde af møllerne er større end beregnet af Dong efter almindelig målemetode for vindmøller. Afstandskravet til nabobebyggelse er på denne måde reduceret med 184 meter. Derfor holder de udregnede afstande ikke.

Beregningerne af skyggekast beror på forkerte oplysninger om soltimer, da der gås ud fra Dansk standard, som ikke passer med soltimerne på Sydlolland.